

Брюксел, 9.3.2021 г.
COM(2021) 109 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно прилагането на Регламент (ЕО) № 850/2004 относно устойчивите
органични замърсители**

{SWD(2021) 53 final}

Съдържание

Съдържание	1
1. Въведение	2
2. Мерки за управление и контрол	3
2.1 Общ преглед	3
2.2 Производство, пускане на пазара, употреба, износ и прилагане	3
2.3 Запаси	3
2.4 Управление и съхранение на отпадъци	4
3. Замърсяване и концентрации в околната среда	4
4. Дейности за насърчаване на обмена на знания	11
5. Заключение	12
Таблица 1: Намаляване на емисиите за РСВ по държави членки	7
Фигура 1: Карти на мониторинга за Европа в рамките на ЕМЕП	10

1. Въведение

Устойчивите органични замърсители (УОЗ) са химикали, определяни като проблем в световен мащаб поради техните устойчиви, биоакмулиращи и токсични (PBT) свойства и потенциала им да се пренасят на далечни разстояния, което води до тяхното отлагане и натрупване далеч от точката на производство и употреба. Два международни договора са насочени към УОЗ и имат за цел да защитават човешкото здраве и околната среда от неблагоприятното въздействие на тези вещества чрез елиминиране или намаляване на тяхното производство, употреба и изпускане в околната среда. Протоколът от Орхус за устойчивите органични замърсители е приет през 1998 г. като част от Конвенцията на ИКЕ на ООН за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния (КТЗВДР) и Стокхолмската конвенция за устойчивите органични замърсители, приета през 2001 г. и влязла в сила през 2004 г.

Европейският съюз, който е страна по Протокола от Орхус и Стокхолмската конвенция, прие Регламент (ЕО) № 850/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно устойчивите органични замърсители и за изменение на Директива 79/117/ЕИО (Регламент за УОЗ) с цел прилагане на Конвенцията. Регламент (ЕО) № 850/2004 бе отменен и заменен с Регламент (ЕС) 2019/1021 относно устойчивите органични замърсители.

Регламентът за УОЗ се актуализира редовно, за да се транспонират измененията на Конвенцията и Протокола (до голяма степен добавяне на нови вещества към съответните приложения), и води до специфични задължения за всички държави — членки на ЕС. Тези задължения включват подробности относно производството, пускането на пазара и употребата на посочените УОЗ, които попадат в обхвата на три приложения (приложение I — забранени, приложение II — ограничени, и приложение III — непреднамерено изпуснати). Регламентът също така обхваща управлението на тези вещества в запасите, изпускането в околната среда и мониторинга на концентрацията в околната среда, като същевременно включва разпоредби относно управлението на отпадъците. Като част от Регламента за УОЗ държавите членки трябва също да изготвят национални планове за изпълнение и планове за действие с цел определяне и управление на източниците на УОЗ на собствените си територии.

Изискванията за докладване за държавите членки и Европейската комисия съгласно Регламент (ЕО) № 850/2004 са описани в член 12. От държавите членки се изискваше да докладват ежегодно статистически данни за производството и пускането на пазара на вещества от приложение I и приложение II, както и да докладват на Комисията на всеки три години относно прилагането на разпоредбите на Регламента за УОЗ. Комисията имаше задължението да изготвя обобщаващ доклад на всеки три години, който включва обобщение на информацията, предоставена от държавите членки, както и подкрепяща информация, предоставена чрез Европейския регистър за изпускането и преноса на замърсители (ЕРИПЗ) и регистрите за инвентаризация на емисиите на CORINAIR съгласно Съвместната програма за мониторинг и оценка на разпространението на замърсители на въздуха на далечни разстояния в Европа (ЕМЕР). Комисията също така трябваше да изпрати резюме на този обобщаващ доклад до Европейския парламент и до Съвета.

Към днешна дата са публикувани два обобщаващи доклада, които обхващат дейностите на Съюза и неговите държави членки съгласно Регламент (ЕО) № 850/2004. Първият обобщаващ доклад се отнася за периода от влизането в сила на Регламента за УОЗ през 2004 г. до 2006 г. и е публикуван през 2009 г. Вторият обобщаващ доклад е публикуван

през 2011 г. и обхваща периода 2007—2009 г. Настоящият доклад на Комисията съдържа резюме на третия обобщаващ доклад за периода 2010—2013 г.

2. Мерки за управление и контрол

2.1 Общ преглед

Управлението на УОЗ обхваща няколко елемента от жизнения цикъл на дадено вещество. По-конкретно, то включва производството, пускането на пазара и употребата на химикали, както и запасите от остарели стоки, въпроси по управлението на отпадъците и прилагането на самия регламент.

2.2 Производство, пускане на пазара, употреба, износ и прилагане

Според докладите, предоставени от държавите членки, прилагането на Регламента за УОЗ е задача на агенциите и инспекторатите в областта на околната среда, които постигат това чрез режим на проверки и докладване. Две държави членки докладваха за производството на вещества от приложение I или II за периода 2010—2013 г. в съответствие със специфични изключения или приемливи цели съгласно Регламента за УОЗ. Германия докладва, че годишно се произвеждат около 9 тона перфлуороктанов сулфонат (PFOS). През 2013 г. обаче по-голямата част от това количество (5,8 тона годишно) се изнася извън ЕС, като най-големите получатели са САЩ (2 тона) и държави и територии в Източна и Югоизточна Азия (Сингапур, Тайван, Хонконг и Южна Корея). Освен това Хърватия докладва за производството на късоверижни хлорирани парафини през 2010 г., 2011 г. и 2012 г.

Що се отнася до пускането на пазара, малък брой държави членки се възползваха от разпоредбите на член 4 относно употребата на веществата УОЗ в научноизследователска и развойна дейност. Редица държави членки се възползваха също от възможността за пускане на пазара на PFOS, като използваха изключенията съгласно приложение II. То бе предназначено да се използва основно в отрасъла на хромиране на метални повърхности като вещество, потискащо образуването на мъгла.

Четири държави членки (Австрия, Германия, Обединеното кралство и Франция) заявиха, че в изнасяните от ЕС количества УОЗ преобладава износът на 5800 кг PFOS годишно от Германия за 12 държави. Линдан се изнася от Обединеното кралство за Южна Корея. Освен това някои химикали се изнасят, за да се използват като референтен материал в лаборатории: алдрин се изнася от Австрия в Северна Македония, а алдрин, DDT, диелдрин и линдан за Белиз и DDT от Франция за САЩ.

Пет държави членки (България, Литва, Обединеното кралство, Нидерландия и Швеция) започнаха производства за установяване на нарушение във връзка с незаконната продажба на УОЗ. Това включва наличието на хексахлоробензен (HCB) във фойерверките и на късоверижни хлорирани парафини (SCCP) в детските играчки.

2.3 Запаси

Запаси от УОЗ, обикновено свързани с три вида стоки, а именно полихлорирани бифенили (PCB) или диелектрично оборудване, съдържащо PCB, остарели пестициди и запаси от изтеглени от пазара стоки, попадащи в обхвата на добавените към Регламента за УОЗ вещества от 2009 г. насам. В миналото много държави членки предприеха важни стъпки за определяне и премахване на оборудване, съдържащо PCB, но това е продължаващ процес и шест държави членки (Германия, Ирландия, Франция, Румъния, Словения и Обединеното кралство) докладваха, че в периода 2010 —2013 г. все още се

е използвало оборудване, съдържащо РСВ. По отношение на остарелите пестициди редица държави членки докладваха, че или никога не са произвеждали или употребявали пестициди УОЗ, или са започнали ранно поетапно преустановяване, което означава, че до 2010 г. в съответната държава вече не е имало запаси.

Други държави членки отбелязаха, че въпреки че все още са налице големи количества остарели пестициди, има програми за управлението или унищожаването им. Окончателното обезвреждане на остарелите пестициди включва изгаряне или в държава членка, или чрез износ за съоръжения в съседни държави членки. България е изнесла значително количество остарели пестициди за Германия с цел окончателно унищожаване чрез изгаряне. Вторият вариант е да се разчита на дългосрочно съхраняване. По-конкретно България използва Б-Б кубове, които представляват стоманобетонни контейнери, използвани за съхранение на силно токсични отпадъци, като по този начин отстранява риска от вреда за околната среда.

Германия, Ирландия и Обединеното кралство докладват запаси от PFOS и стоки, съдържащи полибромирани дифенилови етери (PBDE), за окончателно унищожаване. Германският национален план за изпълнение също така включва коментари относно количествата PBDE, които вероятно се съдържат в излезлите от употреба превозни средства, и необходимостта тези стоки да се премахват и обезвреждат по подходящ начин, като се избягва рециклирането.

2.4 Управление и съхранение на отпадъци

В информацията, докладвана от държавите членки, се откроява въпросът за замърсените терени. Въпреки че голяма част от държавите членки са въвели програми за събиране, складиране и унищожаване на остарели пестициди, допълнителен проблем представляват замърсените терени, по-конкретно такива в близост до бивши обекти за производство на тези вещества. Данните от Нидерландия и Финландия показват потенциално големия брой обекти, които могат да бъдат замърсени. Обичайните стъпки за възстановяване включват изкопни работи, генериращи от своя страна големи количества замърсена почва, която трябва да се третира като опасен отпадък.

3. Замърсяване и концентрации в околната среда

Съгласно член 6, параграф 1 от Регламента за УОЗ в рамките на 2 години след влизането в сила на регламента държавите членки имат задължение да изготвят регистри за инвентаризация на емисиите, изброени в приложение III, които са изпуснати във въздуха, водата и почвите. Регистрите за инвентаризация на емисиите представляват ключов ресурс за информиране на създателите на политики по време на разработването на националните планове за изпълнение. По-специално чрез тях могат да се определят ключови източници за намаляване на емисиите или области на несигурност, където са необходими допълнителни изследвания с цел характеризиране на съответния източник.

Като част от доклада девет държави членки (България, Литва, Нидерландия, Обединеното кралство, Румъния, Словения, Франция, Чехия и Швеция) предоставиха данни за оценка на емисиите, като подчертаха основните пропуски в посочения наличен набор от данни. За допълване на докладваните набори от данни бяха използвани данни от уебсайта на базата от данни относно емисиите (WebDab) на Съвместната програма за мониторинг и оценка на разпространението на замърсители на въздуха на далечни

разстояния в Европа (ЕМЕП)¹ с цел получаване на по-ясна представа. Данните от WebDab на ЕМЕП включват емисиите, докладвани на ИКЕ на ООН по Протокола от Орхус за устойчивите органични замърсители за периода 2010—2012 г. Освен това данните, предоставени в рамките на Стокхолмската конвенция като част от втория кръг на докладване (31 октомври 2010 г.), бяха използвани също за допълване на събраната информация. Също така бе направено сравнение с данните от уебсайта на ЕРИПЗ и с данни за екологичния мониторинг от MSC-E на ЕМЕП и Програмата за мониторинг и оценка в Арктика (АМАР), за да се потвърдят тенденциите в емисиите.

Съгласно наличните данни 26 от 28 държави членки са разработили и докладвали оценки на емисиите за диоксини и фурани, многопръстенни ароматни въглеводороди (РАН) и НСВ, а 24 от 28 — за РСВ. Гърция и Люксембург бяха единствените държави членки, които не докладваха данни за оценка на емисиите на някое от веществата, посочени в приложение III, чрез ИКЕ на ООН или съгласно докладването, посочено в член 12 от Регламента за УОЗ, за периода 2010—2013 г. Във всички случаи разработените и докладваните данни до голяма степен се отнасят за емисиите във въздуха, като само малък брой държави членки получават и докладват оценки на емисиите за вектори, различни от въздуха, въпреки че съгласно регламента се изискват оценки за въздуха, водата и почвата.

Диоксини и фурани

Диоксините и фураните не се произвеждат с търговска цел и обикновено са свързани с процеси на непълно изгаряне, като открито горене, или с металургията. Основният сектор на източниците, определен за Европа, е използването на твърди горива за битови цели, което представлява 38 % от всички емисии. За сравнение секторът на производство на енергия съставлява 5 %, а изгарянето на горива за топлинна и електрическа енергия в промишлеността — 18 %. Въпреки че в сектора на производство на електроенергия се консумират големи количества твърди изкопаеми горива, високата работна температура и по-високите равнища на намаляване на емисиите, въведени от Директивата относно емисиите от промишлеността², означават, че емисиите на тон въглища са много по-ниски от тези от битови източници. Освен използването на горива за битови нужди, другият основен източник е производството на желязо и стомана (15 %) и данните на ЕРИПЗ потвърждават заключението, че съоръженията за желязо и стомана са най-големият точков източник за емисии на диоксини и фурани.

Прегледът на данните за периода 2010 — 2012 г. показва, че емисиите на диоксини и фурани в повечето държави членки са били с тенденция към намаляване. Сравнението с равнищата на емисиите от 1990 г. показва намаляване на емисиите в ЕС с 45 % между 1990 г. и 2012 г. (моля, вижте също и фигура 1). През 2012 г. средните стойности за емисии на диоксини и фурани на глава от населението са били 5,5 µg I-TEQ/човек/година.

Когато държавите членки са предоставили оценки за вектори, различни от въздуха, е съществувало общо съгласие, че емисиите във въздуха съответстват до голяма степен на емисиите в остатъците³. Намаляването на емисиите във въздуха и проектирането на процесите са се подобрили след появата на Директивата относно изгарянето на

¹ <http://www.ceip.at/>

² Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването). ОВ L 337, 17.12.2010 г., стр. 17.

³ Съгласно Стокхолмската конвенция „остатъкът“ се смята за отпадък, замърсен с УОЗ, който се обезврежда контролирано. Той се различава от „отпадък в почвата“, което представлява директно неконтролирано изпускане на материал в почвата.

отпадъците, а емисиите на диоксини и фурани във въздуха от промишлеността са намалели значително в периода 1990 —2012 г. Това обаче води до генериране на остатъци от контрола на замърсяването на въздуха, наричани понякога летлива пепел, които могат да съдържат голямо количество замърсители, като диоксини и фурани. Данните трябва да се тълкуват внимателно, тъй като емисиите във въздуха, водата и почвите са директни неконтролирани изпускания, които представляват загуби в околната среда. От друга страна остатъкът се отнася до генерираните замърсени твърди отпадъци, които обикновено се обезвреждат контролирано и не представляват непременно пълна загуба в околната среда.

Полихлорирани бифенили (PCB)

PCB се използват с търговска цел в различни приложения, по-специално диелектрично оборудване. Тяхната висока стабилност и устойчивост ги превръща в идеални течни топлоносители за това приложение. PCB могат да се получават и непреднамерено, особено чрез горене. Основният източник на емисии бе от диелектрично оборудване, което допринася за 32 % от всички емисии във въздуха. Въпреки това от всички 25 национални регистри за инвентаризация, представени на ИКЕ на ООН съгласно КТЗВДР, само четири (Ирландия, Обединеното кралство, Унгария и Хърватия) включват оценки за емисии на PCB, което показва значителен пропуск. Други основни източници са изгаряне на гориво от изкопаеми горива в Съюза (21 %) и металургията (16 %).

Тенденцията в емисиите във въздуха за периода 2010 —2012 г. до голяма степен показва намаляване на емисиите. В сравнение с нивата от 1990 г. емисиите в ЕС през 2012 г. са намалели с около 50 % (таблица 1). През 2012 г. средните емисии на глава от населението са били 13 mg/човек/година. На фигура 1, като средство за сравнение с оценките на регистрите за инвентаризация, са посочени карти на наличните данни за мониторинг на средата, получени от ЕМЕП/MSC-E както през 1990 г., така и през 2012 г. Данните на ЕМЕП за Европа на фигура 1 и мониторингът на Арктика от АМАР показват явен спад на емисиите и концентрациите в атмосферния въздух от 1990 г. насам.

Налични са ограничени данни за емисиите на PCB във вектори, различни от въздуха. Въз основа на посочени в член 12 доклади, изпратени от пет държави членки (Обединеното кралство, Франция, Нидерландия, Чехия и Швеция), плюс допълнителните данни, предоставени от Испания съгласно Стокхолмската конвенция, които включват оценки за други вектори, не е налице ясен модел. Различните държави членки подчертават в различна степен значението на водата, въздуха и остатъците от отпадъци.

Многопръстенни ароматни въглеводороди (РАН)

РАН са семейство химикали, които могат да се образуват по естествен път в околната среда от изгарянето на растителност, като горски пожари. Източниците на РАН също така са антропогенни, свързани по-конкретно с изгарянето на изкопаеми горива. Данните показват, че сред източниците на емисии на РАН водещото място се заема от използването на битови горива, по-специално на въглища, които генерират 57 % от всички емисии.

Данните за периода 2010 —2012 г. показват спад на емисиите. Средните годишни емисии са оценени като с 37 % по-ниски през 2012 г. в сравнение с 1990 г. Намаляването е по-малко от това, наблюдавано за диоксини и фурани и PCB, което бе потвърдено от екологичния мониторинг, извършен по ЕМЕП. Данните от мониторинга

от ЕМЕП показват спад от 40 % в концентрациите на РАН във въздуха от 1990 г. насам, в сравнение със спада от 60 % за РСВ и 85 % за диоксини и фурани.

За РАН са налице ограничени данни за други вектори, различни от въздуха. Въз основа обаче на данните, предоставени от четирите държави членки (Нидерландия, Обединеното кралство, Франция и Чехия), водата и остатъците също са ключови вектори на емисиите на РАН.

Таблица 1: Намаляване на емисиите за РСВ по държави членки

Държава членка	Емисия във въздуха 1990 г. Kg	Емисия във въздуха 2012 г. Kg	Делът на емисиите през 2012 г. спрямо базовото равнище от 1990 г.
Белгия	112	10	9 %
България	6	5	83 %
Чехия	773	34	4 %
Дания	111	42	38 %
Германия	1672	236	14 %
Естония	10	10	100 %
Ирландия	68	17	25 %
Гърция	-	-	-
Испания	24	29	121 %
Франция	182	58	32 %
Хърватия	486	433	89 %
Италия	286	217	76 %
Кипър	0,01	0,01	100 %
Латвия	4	1	25 %
Литва	6	300	5000 %
Люксембург	73	Не е докладвано	-
Унгария	37	16	43 %
Малта	-	-	-
Нидерландия	-	-	-
Австрия	-	-	-
Полша	2425	735	30 %
Португалия	65	868	1335 %

Румъния	135	53	39 %
Словения	417	53	13 %
Словакия	67	34	51 %
Финландия	314	154	49 %
Швеция	0,1	0,05	50 %
Обединено кралство	6645	727	11 %

Сравнението с ЕРИПЗ предполага, че основният източник на емисии на РАН във водата е нефтопреработката, докато отпадъците от изгаряне, металургията и ремонта на автомобили са важни източници за остатъците.

Хлоробензени (хексахлоробензен и пентахлоробензен)

Хексахлоробензенът (НСВ) бе включен в приложение III по време на приемането на Регламента за УОЗ, а пентахлоробензенът (РеСВ) бе добавен в приложения I и III към регламента през 2010 г. след добавянето му към Стокхолмската конвенция. Както НСВ, така и РеСВ са използвани с търговска цел като пестициди, но също така се образуват като страничен продукт от промишлените процеси, особено производството на хлороорганични разтворители. РеСВ също се използва за намаляване на вискозитета на РСВ в диелектрично оборудване. Както НСВ, така и РеСВ могат да бъдат произведени също като продукт от изгарянето на твърди изкопаеми горива, отработени масла и отпадъчни материали.

Само три държави членки (Нидерландия, Обединеното кралство и Франция) предоставиха оценки за РеСВ. Нидерландия отчете емисии на РеСВ през 1990 г. от 0,8 kg с тенденция към нарастване на емисиите, които през 2012 г. достигат годишни изпускания от 2,3 kg. За периода 2009 — 2011 г. Обединеното кралство предостави приблизителни оценки на емисиите във въздуха за РеСВ от около 35 kg годишно. Франция предостави ограничен набор от данни за емисиите на РеСВ от пречистване на отпадъчни води.

Данните за НСВ във въздуха показват, че металургията е източник на 75 % от всички емисии, въпреки че в данните в това отношение преобладават емисиите от една държава членка (Испания). Сред другите източници са земеделието (6 %), производството на енергия (5 %), изгарянето на отпадъци (5 %) и изгарянето на горива в битови условия (4 %). Прегледът на емисиите на държавите членки за периода 2010 — 2012 г. не показва ясни модели, като емисиите се увеличават, намаляват и остават непроменени в целия ЕС. До 2012 г. обаче годишните емисии в ЕС отбелязват спад с 54 % в сравнение с равнищата от 1990 г. Мониторингът в рамките на ЕМЕП в цяла Европа показва по-значително намаляване на концентрациите на НСВ във въздуха, които са спаднали с 85 % от 1990 г. насам. Това не бе потвърдено от мониторинга на въздуха в Арктическият регион в рамките на АМАР, като е отчетен едва много малък спад във въздушните концентрации на НСВ над Арктическият регион.

Налице са много ограничени данни за оценки на емисиите във вектори, различни от въздуха, като само три държави членки (Нидерландия, Обединеното кралство и Швеция) предоставят такава информация в своите доклади. Освен това Белгия

предостави допълнителни данни съгласно Стокхолмската конвенция. Въз основа на наличните данни водата и остатъците са вторите по значимост вектори на емисии след въздуха.

Преглед на регистрите за инвентаризация на емисиите на УОЗ (2012 г.) на ИКЕ на ООН

През 2012 г.⁴ от името на Центъра за инвентаризации и прогнози за емисиите (CEIP) беше извършен преглед на всички регистри за инвентаризация на емисиите на УОЗ, изпратени на ИКЕ на ООН. Въз основа на прегледа бяха определени основните и второстепенните източници за всеки устойчив органичен замърсител. След това бе направено сравнение с докладваните регистри за инвентаризация на емисиите, за да се провери кои са основните липсващи източници, кой е бил основният източник във всеки регистър за инвентаризация за всеки устойчив органичен замърсител и други проверки на съответствието.

При прегледа CEIP открил значителни несъответствия между регистрите за инвентаризация в ИКЕ на ООН, включително липса на прозрачност при направените оценки и допълнителна необходимост от яснота относно емисионните фактори и използваните оценки. Данните показваха, че регистрите за инвентаризация на диоксините и фураните, както и на РАН, са най-изчерпателни и съответстват в пълна степен, докато при РСВ и НСВ са налице по-сериозни несъответствия.

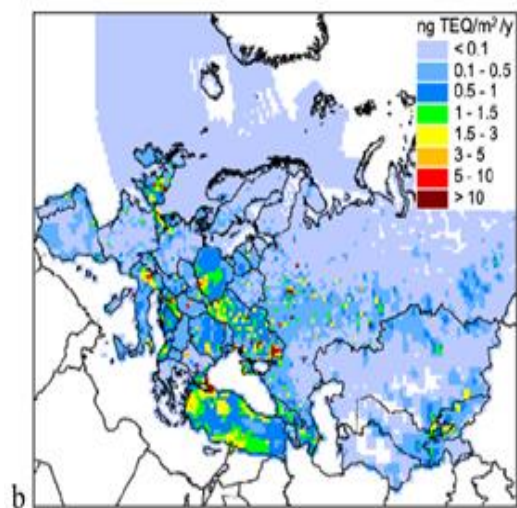
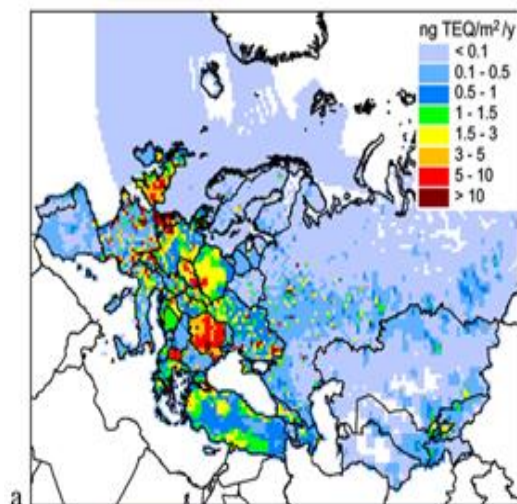
Само четири държави членки (Ирландия, Обединеното кралство, Хърватия и Унгария) направиха оценки за РСВ, свързани с използването на диелектрично оборудване, което е най-мощната употреба на РСВ с търговска цел. За НСВ бе отбелязано, че 6 държави членки (Белгия, Ирландия, Кипър, Португалия, Нидерландия и Швеция) от всички 28, които са докладвали на ИКЕ на ООН, са имали регистри за инвентаризация на НСВ, съставени от три източника или по-малко. Като се има предвид потенциалът за генериране на НСВ чрез изгаряне, това може да означава неефективно създадени регистри за инвентаризация.

⁴ Mareckova et al, 2012 г., Inventory Review 2012 - Review of POP emission inventories, Доклад на Центъра за инвентаризации и прогнози за емисиите (CEIP)

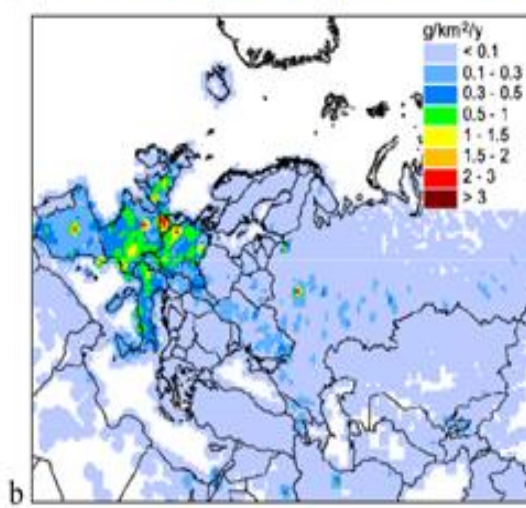
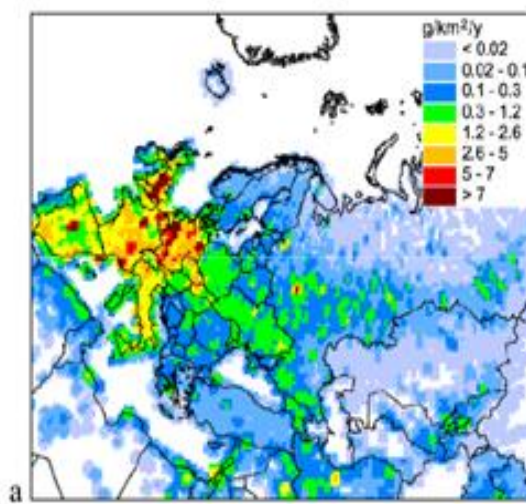
Фигура 1: Карти на мониторинга за Европа в рамките на ЕМЕП

(Диаграма а) представя концентрациите във въздуха за 1990 г., а диаграма б) — за 2012 г.)

Диоксини и фурани

Полихлорирани бифенили

4. Дейности за насърчаване на обмена на знания

Едва 17 държави членки (Белгия, България, Германия, Естония, Ирландия, Кипър, Литва, Нидерландия, Обединеното кралство, Полша, Румъния, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Чехия и Швеция) предоставиха пълни тригодишни доклади спрямо 22 държави членки, които изпратиха навреме втория обобщаващ доклад. Четири държави членки не предоставиха годишен или тригодишен доклад за текущия период на докладване. Това възпрепятства получаването на пълна представа за дейностите на държавите членки по отношение на обмена на знания и участието и осведомеността на гражданите.

Всички от предоставилите данни посочиха, че са създадени системи, чрез които могат да се обменят знания и да се разпространява информация. Три държави членки (България, Обединеното кралство и Словения) коментираха, че са използвали своите мрежи за обмен на знания, за да се ангажират изцяло със заинтересованите страни в разработването на национални планове за изпълнение и да гарантират участието на промишлеността, академичните среди, неправителствените организации и широката общественост, и че са имали възможност да допринесат към усилията.

Европейският съюз и дванадесет държави членки (Белгия, Германия, Ирландия, Испания, Нидерландия, Обединеното кралство, Полша, Словения, Финландия, Франция, Чехия и Швеция) предоставиха финансова или техническа подкрепа за усилията по премахване на УОЗ в периода 2010 — 2013 г. Това до голяма степен се осъществява чрез организирани схеми като Глобалния екологичен фонд (ГЕФ) или доброволния доверителен фонд към Стокхолмската конвенция.

Наред с подкрепата за международни схеми много държави членки съобщават също за осъществени национални инициативи, които включват:

- организиране на семинари и конференции за международни експерти;
- финансиране на научноизследователски програми за работа по замърсените с УОЗ отпадъци в Африка;
- финансиране на научноизследователски програми за мониторинг в Арктика;
- двустранна комуникация и натрупване на знания с държави извън ЕС; и
- научноизследователски програми във връзка с наличието на УОЗ в държавите от Източна Европа.

Държавите членки коментираха също усилията за повишаване на осведомеността и ангажирането с обществеността. Дейностите за насърчаване на осведомеността по проблемите, свързани с УОЗ, бяха осъществени с помощта на редица инициативи, като:

- изготвяне на информация за разпространение сред обществеността;
- семинари и срещи за организации на заинтересованите страни;
- кампании за повишаване на осведомеността и въпросници за получаване на отзиви от обществеността.

5. Заключение

Третият обобщаващ доклад обхваща всички необходими аспекти на първоначалния Регламент (ЕО) № 850/2004 за УОЗ и неговото прилагане в Съюза и на равнището на държавите членка. В настоящия раздел са изведени някои заключения относно положените усилия и постигнатия напредък за премахване на УОЗ в рамките на Съюза.

Производство, пускане на пазара и употреба

С Регламента за УОЗ се забраняват производството, пускането на пазара и употребата на УОЗ в рамките на Съюза. В регламента са предвидени много малко изключения, главно за производството и употребата на PFOS. Единствената държава членка, която е продължила да произвежда PFOS през периода на докладване, е Германия. Около 35 % от произведеното количество от близо 9 тона годишно е използвано в страната, а 65 % е изпратено в други държави, предимно извън ЕС.

Емисии

Като цяло нормативните мерки, които са установени и приложени чрез Регламента за УОЗ, показват очакваното въздействие, тъй като посочените в него емисии на химикали в Съюза намаляват.

Данните за диоксините и фураните сочат, че в периода 1990 —2012 г. емисиите във въздуха в целия ЕС са намалели с 45 %. При РСВ емисиите през 2012 г. са били с около 50 % по-ниски спрямо тези през 1990 г. Средните годишни емисии на РАН през 2012 г. се оценяват с 37% под равнището през 1990 г. Оценките на емисиите на НСВ от 1990 г. до 2012 г. показват спад на годишните емисии с 54 % до 2012 г. Тези данни се потвърждават от оценките на емисиите в рамките на ЕМЕП, които като цяло показват по-значителен спад през същия период.

Тази обща тенденция обаче не се наблюдава във всички държави членки, като в някои случаи емисиите се увеличават. Това показва, че са необходими допълнителни усилия за постигане на целта за нулеви емисии (вж. таблица 1).

Данните за оценките на емисиите, предоставени от държавите членки, показват висока степен на разнородност, което затруднява много агрегирането и сравняването на данните на равнището на държавите членки, както и на регионално или световно равнище. По-ефективното хармонизиране на форматите на данните би било много полезно и би подобрило стойността на изпратените данни. Съгласно новия Регламент (ЕС) 2019/1021 за УОЗ разнородността на данните ще бъде преодоляна чрез използване на общ модел за докладване.

Мониторинг

Данните за мониторинг на УОЗ от ЕМЕП и АМАР и съответните данни, генерирани чрез модели, потвърждават тенденциите, които се наблюдават при оценките на емисиите. Всички източници на данни показват тенденция към спад в концентрациите в атмосферния въздух през периода 1990 —2012 г. в цяла Европа. Като цяло на световно равнище са получени еквивалентни резултати, което показва, че Стокхолмската конвенция постига целите си. Трябва обаче да се отбележи, че по-

голямата част от данните отразяват състоянието на въздуха, докато информацията относно водата и почвата е много малко. За получаване на по-пълна представа е необходимо да се инвестира повече в генерирането на данни за тези два компонента.

Запаси и отпадъци

Запасите от УОЗ или продукти, които съдържат произведени, но вече забранени за употреба УОЗ, трябва да се управляват като отпадъци. Съгласно разпоредбите относно управлението на отпадъците трябва да се избягва замърсяване на отпадъци с УОЗ и да се унищожават отпадъците, съдържащи УОЗ.

Управлението на отпадъците бе предизвикателство с различна значимост за държавите членки, зависещо и от естеството на отпадъците. По-специално наличието на УОЗ в продукти, които са подходящи и заслужаващи рециклиране, става все по-голям проблем за управлението на отпадъците, тъй като съгласно Стокхолмската конвенция рециклирането на УОЗ е забранено.

Замърсени обекти

Регламентът за УОЗ обхваща управление на отпадъци, замърсени с УОЗ, което е тясно свързано с потенциално замърсяване на земята, ако отпадъците не се управляват правилно. По-специално съществува потенциален проблем със замърсяването на почвата там, където по-рано са произвеждани и използвани УОЗ. Редица държави членки вече са разгледали този въпрос в своите национални планове за изпълнение, но са необходими допълнителни усилия за определяне, инвентаризиране и възстановяване на замърсени обекти, включително по-добра координация и сътрудничество на равнището на Съюза. За да се подобри обменът на информация относно мерките, насочени към замърсени обекти, с новия Регламент (ЕС) 2019/1021 за УОЗ от държавите членки и Комисията се изисква да обменят информация за тази цел.

Качество и съгласуваност на данните

Оценките на регистрите за инвентаризация на емисиите показват, че са налице потенциални проблеми между различните оценки от различни държави членки, които правят сравнението много трудно или дори невъзможно. Важен проблем е, че държавите членки не следват хармонизирани подходи при събирането на данни и при докладването. Освен това има признаци за голяма променливост в пълнотата на данните, което вероятно сочи за недостатъчно докладване от много държави членки, но не всички. Някои от тези проблеми биха могли да се разрешат чрез по-мощна подкрепа и комуникация между държавите членки. В разделите относно обмена на знания и техническа подкрепа е подчертано, че са в ход много инициативи, но държавите членки работят предимно изолирано, което намалява въздействието от техните дейности.

Полезни могат да бъдат двустранните инициативи (комуникация между държавите членки и с държави извън ЕС, както и натрупване на знания), по-специално за допълнителна подкрепа, преразглеждане и сравнителен анализ на оценките на регистрите за инвентаризация на емисиите. Очакванията са редовната употреба на Информационната платформа за химичен мониторинг (IPCHEM) с цел съхраняване, обработване и управление на данните за мониторинг на УОЗ, предвидени в новия

Регламент(ЕС) 2019/1021 за УОЗ , да подобри качеството и съгласуваността на тези данни.